



## **Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

**Bosco, Jean a**

**Lovanii, 1678**

Concl. XI. Ut valeat Matrimonium requiritur assistentia proprii Parochi.  
Proprius autem est, in cuius Parochia contrahentes habent domicilium vel  
quasi.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

turali non requiritur intentio, valeat consensus fictus, verbis tantum expressus. Quare, inquit ille, hujusmodi licentiæ valent, non tantum ex æquitate, sed mero jure.

Nos autem cum Sanchio dicimus, non valere mero jure; sed tantum ex æquitate; quia alibi istam doctrinam Pontii rejecimus, & oppositam validissimis rationibus stabilivimus. Vide Sect. 1. Concl. 5. ubi de Sponsalibus fictis.

Illud, quasi pro coronide, ad calcem hujus Conclusionis addiderim: Si sint diversæ opiniones, an aliquis sit legitimus minister Matrimonii, vel licentia illi concessa sit legitima: & opinio, affirmans, non esse legitimum ministrum, sit coram Deo vera; dum tamen veritas illa laet, & communi sapientum opinione, reputatur probabilis opinio opposita, Matrimonia celebrata coram tali ministro, vel virtute talis licentiæ, valent; quia est communis error, titulusque præsumptus, collatus à legitimo Superiore, & defectum illum minister aut licentiæ potest jus humanum supplere. Ita Sanchez supra num. 65.

Quam doctrinam Pontius supra cap. 2. o. n. 7. intelligit in eo tantum casu, quo non est animus formaliter dubius; cum, inquit, habeamus certam juris regulam: In dubiis tuiorem partem esse eligendam. Quare cum in ejusmodi dubiis tuior pars sit opposita, illa eligenda erit. Et sanè videtur esse longè diversa ratio inter hujusmodi formale dubium, ratione probabilitatis opinionum, & inter communem errorem. Nam cum aliquis existimatur Parochus communi sensu v. g. nulli dubium occurrit. Quare non est, cur cogatur aliam partem eligere, cum de ea nulla contingat dubitatio. Hæc ille.

Respondeo: illam regulam juris, prout obligatoria est, intelligi debere de dubiis propriè dictis, id est, quando omnibus consideratis pro utraque parte quæstionis propositæ, intellectus neutri parti adhæret ut verè, nec de una potius, quam de altera parte contradictionis, fert iudicium; sed omne iudicium circa quæstionis resolutionem suspensum tenet. Jam autem in nostro casu non est tale dubium; quippe omnibus pro utraque parte consideratis, intellectus uni parti adhæret ut verè, & de una fert iudicium, v. g. iudicat, hunc esse legitimum ministrum, ad eoque coram ipso validè posse contrahi Matrimonium; nec unus tantum Doctor aut alter sic iudicat, sed communiter omnes.

Vel ergo reverà & coram Deo est legitimus minister, sicut iudicatum est, & sic mero jure valent Matrimonia, coram ipso contracta; vel à parte rei, & coram Deo non est legitimus minister, & est error communis, quia commune iudicium, ut suppono; ad eoque non est ratio, quare non valeant hujusmodi Matrimonia, valeant, inquam, ex æquitate, propter utilitatem publicam, quæ aliqui periclitatur.

Sed nunquid communi sapientum opinione verè probabile est, validè assistere Matrimonio Parochum alienum sine licentia proprii? Resolutio patebit ex Conclusionè sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO XI.

Ut valeat Matrimonium requiritur assistentia proprii Parochi. Proprius autem est, in cujus Parochia contrahentes habent domicilium vel quasi.

Prima pars est indubitata ex Concil. Trident. sess. 24. de reform. Matrimonii c. 1. ubi in principio loquitur de proprio Parocho, ibi: *Præcipit* (S. Synodus) *ut in posterum antequam Matrimonium contrahatur, iter à proprio contrahentium Parocho &c.* Et infra sic ait: *Statuitque benedictionem à proprio Parocho fieri.*

Rursumque: *Quòd si quis Parochus &c. alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentiâ, Matrimonio conjugere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.* Et verò quis ille Parochus, qui Matrimonio interesse debebat? Nonne contrahentium? Patet id manifestè ex illis verbis: *Sine illorum* (scilicet sponzorum) *Parochi licentiâ.*

Nec obstat: quòd non dicat, Matrimonium esse irritum; quia hic solum tractat de poena dicti Parochi seu Sacerdotis, ac proinde non opus erat repetere Matrimonii nullitatem, quæ satis erat expressa hisce verbis: *Qui aliter, quam præsepte Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentiâ &c.* Parocho, inquam, proprio, cui soli competit dare illam licentiam: ut patet ex dictis verbis: *Sine illorum Parochi licentiâ Matrimonio conjugere &c.*

Quatavis ergo in isto Decreto irritante non exprimitur *ly Proprio*; equidem subintelligendum esse, haud obscure colligitur ex verbis superius allegatis, partim præcedentibus, partim subsequenibus; cum non sit verisimile, Patres Concilii Trident. verbum, ab ipsis semel cum quadam modificatione, seu determinatione vel specificatione prolatum, licet quasi succinctiorè repetitum, voluisse in sui repetitione, datà sibi per eos modificatione seu specificatione, sine certa causâ

R r r r carere:

384.  
Probatur ex  
pars Conclus.  
ex verbis  
Concilii Trid.

385.  
Occurrit  
objectioni

Cap. 3. de Verb. fig. in 6.

carere: Et (ut loquitur Nicolaus 3. cap. Exiit qui seminat, de Verb. signif. in 6) utriusque juris argumenta nos doceant, ea que in principio ad medium, & ad finem, illa vero, que in medio, ad finem atque principium: & ea que in fine, ad utrumque, vel eorum alterum sepe referri.

386. Cōfirmatur ex alio loco Trid.

Adde, quod legitur in eodem Concilio sess. 24. de Reform. c. 13. circa finem: Mandat S. Synodus Episcopis pro tutiori animarum ejus commissarum salute, ut, distincto populo in certas propriasque Parochias, unicuique suum perpetuum peculiaremque Parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, & à quo solo licite Sacramenta suscipiant. Ergo dum idem Concilio præcipit Parocho, Matrimonio assistere, de proprio intelligendum est.

Quamvis enim non ministret Sacramentum, secundum commune & veriolem sententiam; equidem tanquam persona publica nomine Ecclesiæ assistit, & ejus assistentia necessaria est, ut Sacramentum valide ministretur à contrahentibus; jam autem Parochus alienus, non assisteret tanquam persona publica, sed tanquam privata, cum nihilo plus juris habeat in contrahentes, quam quilibet alius privatus homo.

387. Objeção.

Sed dicit aliquis: hæc lex Tridentini est correctoria juris antiqui; ergo sic intelligenda, ut quam minimum corrigat; minus autem corrigit intelligendo per Parochum etiam alienum. Et aliunde testimonium Parochi alieni tam dignum est, quam testimonium Parochi proprii.

Solvitur.

Respondeo; indè tantum sequitur, quòd Ecclesia potuisset esse contenta testimonio Parochi alieni; porò non esse contentam, satis jam ostendimus ex verbis ejusdem cap. 1. & iterum ostenditur ex communi praxi Ecclesiæ, & sensu DD. à quo non est recedendum in re tanti momenti, ubi agitur de valore Matrimonii. Atque hæc satis de 1. parte Conclus.

388. Quis hinc dicitur proprius Parochus.

Quantum ad 2. præmitto cum Sanchio disp. 23. n. 10. eum dici proprium Parochum ad conjungendum aliquos Matrimonio, alii- que licentiam conjungendi concedendum, qui cap. Omnis utriusque sexus, 12. de Pœnit. & remiss. appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandum alteri Sacerdoti licentiam audiendi.

Probatur ex simili modo loquendi: Peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti. Et infra, Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa, sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat à proprio Sacerdote. Porò sumitur hinc proprius Sacerdos, pro habente jurisdictionem ordinariam ratione officii, cui est annexa animarum cura: & constat, eundem esse Parochum, qui potest Matrimonio interesse, vel alii licentiam dare; ergo pro eodem sumuntur. Hoc præmissis & admisso:

Probatur ultima pars Conclus. quia illi proprius Sacerdos respectu Sacramenti penitentiæ, in cuius Parochia penitens habet domicilium, vel quasi, ut videre poterit in 8. Sect. 1. Conclus. 5. censetur autem habere domicilium vel quasi, qui habitat in alia Parochia, cum animo perpetuo isthæ parochiæ, aut saltem magna parte anni, vel tunc in domo vel officina conducta, ut locuto diffusiùs ostendimus.

Et quidem dicitur: Cum animo &c. non sufficit quascumque habitatio ad domicilium acquirendum, arg. leg. Non est, ff. de Capti. & de postlim. & redemptio. Nec enim satis est, corpore domus quæ in alio domicilio alienus est. Et leg. Domicilium, ff. Municip. ibi: Domicilium re & factis fertur.

Ubi Gloss. verb. Factis, inquit, Sanchio, & animo: nam hæc duo sunt necessaria, ut non sufficiat ad domicilium conductio diuturna habitatio, etiam ultra decem dies absque tali animo, & sufficit habitatio diei cum tali animo. Sicuti enim domicilium non acquiritur, nisi animo habitandi, etiam non amittitur nisi animo, & tunc est, animo & desertione habitandi, ut domicilium, ut docet Sanchez sup. disp. 23. n. 2. & probat: quia Omnis res per quamque causam nascitur, per eandem desinit, de Reg. juris.

Ex quo ad propositum adducit Sanchio cum Sanchio supra n. 15. Si Sacerdos coram Parocho suæ Parochiæ natus, & contracto Matrimonio eodem die contractat ad viri Parochiam, cum animo perpetuo ibi habitandi; si Matrimonium forte fuerit nullum, sitque iterandum, quamvis eodem die iteretur; non posse jam assistere priorum mulierum Parochum; quia mutatio statim desinit esse Parochiana illius, & quæ Parochiam acquisivit. Quæ mutatio debet Parochus domus, ad quam tunc transtulit.

Sed nunquid potest nubere coram Parocho suæ Parochiæ, si habeat animum, eodem die se transfereandi ad viri Parochiam? Responsio affirmativa patet ex dictis, quæ pro solum illum animum non deperdit per prius domicilium, sed opus est etiam tunc nempe desertione habitations. Et, consequenter loquendo, non deperdit priorum domicilium per solam desertionem habitations ad aliquod tempus, cum animo post illud tempus revertendi ad prius domicilium. Ita communiter DD. Ac proinde Parochus, si domiciliu permanet proprius Parochus, & sufficiens ad assistendum Matrimonio, & rebus qua Sacramenta administrandum.

Rogas: an etiam Parochus habitations durante habitazione sit proprius, sufficiens ad assistere

Bibliotheca Sacra Paderborn

assistentium Matrimonio, quod in loco habitationis contraheretur? Hic est triplex sententia. Prima simpliciter negat. Secunda simpliciter affirmat. Tertia distinguit inter brevem & diuturnam habitationem, dicens Parochum brevis habitationis non esse proprium; secus diuturnae, qualis est habitatio per majorem partem anni.

Primam sententiam Sanchez sup. n. 13. vocat probabilissimam, & pro ea n. 11. citat quamplures Doctores. Probatur autem 1. ex cap. 3. de Sepulturis in 6. in principio: *Is qui habet domicilium in civitate vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electi a sepulturam, decedat ibidem, non in Ecclesia dictae villae, sed in sua Parochiali &c. sepeliri debet.* Nec referre videtur, an quis le transferat ad villam, ut ruralia exerceat, vel ut exerceat professionem scholasticam, vel ut alicui famuletur: quia in utroque casu concurrat habitatio in Parochia aliena, revento priori domicilio. Nec cap. 13. qui, ponderat tempus habitationis, sed tantum adesse in villa ad tempus, animo redeundi ad primum domicilium; ergo ratione temporalis habitationis nullus efficitur parochianus.

Probatur 2. ex l. 1. §. 9. ff. de His, qui decesserint, ibi: *Tantum autem interest inter habitatorem & hospitem, quantum inter est inter domicilium habentem, & peregrinantem;* ergo habitator proprie dicitur, qui domicilium allequitur, & consequenter, qui ad tempus hospes est, dicitur peregrinans, nec acquirit parochiam ratione illius habitationis.

Tertio: quia habitans causa negotii alicujus expediendi, non desinit esse parochianus loci, in quo habet proprium domicilium, ad quod eo finito est reversurus, ut constat; ergo non efficitur parochianus loci hujus temporalis habitationis; alias dicendum esset, habere duplicem parochiam habitationis, quod manifeste fallum videtur; ad id enim desideratur, ut in utraque aequaliter se collocet, ut expressè habetur c. 2. de Sepulturis: hic autem valde inaequaliter se collocat; in Parochia enim domicilii continue habitat, in alia autem per anni spatium.

Respondeo ad ultimum, idem etiam non habet in utroque loco domicilium; sed in uno domicilium, scilicet in parochia, in qua continue habitat; in alio autem scilicet in parochia, in qua per anni spatium habitat, quasi domicilium. Cur enim sicut quis potest habere duo domicilia uno tempore, sic etiam non possit habere unum domicilium, & alterum quasi domicilium; & per consequens contrahere Matrimonium coram utroque Parocho indifferenter, sicut quando habet duo domicilia?

Ita docet Pontius supra cap. 13. n. 8. ubi sic ait: Secundo colligitur; eum, qui habet

alicubi etiam parvi temporis habitationem, posse contrahere: & coram Parocho habitationis, & coram sui domicilii Parocho, si velit, aut eò fortè accederet Parochus domicilii; neque enim modicâ illâ, aut longiori habitatione, amittit domicilium, ut notum est.

Quare non rectè, neque consequenter Tho. Sanchez disp. 23. citatâ n. 19. asseruit, eo tempore non esse parochianum parochiam domicilii, sed habitationis. Si enim ex acquisito alibi domicilio, non amittit prius domicilium, cur amittere ex habitatione per majorem anni partem? Quare coram utroque potest indifferenter contrahere, sicut de eo, qui duo domicilia habet eodem tempore, diximus superius. Sic ille. Et placent.

Cum hac tamen, salvo meliori, differentia; quòd quando quis habet duplex domicilium, uterque Parochus possit assistere extra propriam parochiam; secus Parochus quasi domicilii, quia quasi domicilium amittitur hoc ipso, quòd quis deserit illam habitationem. Sic quippe, qui habitat v. g. Lovanii ratione studiorum, hoc ipso quod est v. g. Antverpiæ, in loco domicilii, nequit ibi confiteri Parocho Lovanienfî, in cujus diœcesi per majorem partem anni habitat, sed tenetur confiteri Parocho Antverpiensî, in cujus parochia habet suum domicilium. Atque hæc de 2. probatione satis.

Ad primam respondet Sanchez sup. n. 19. cap. 13. qui, intelligi, quando modicum tempus est habitatio, & non per majorem anni partem; & ita dixisse: *Causa recreationis vel ad ruralia exercenda;* quæ non solent majori anni parte durare. Hæc ille.

Sed contra arguit Pontius sup. n. 13. dicens: Si quis interpretetur dictum textum de opere rurali, quod cito finitur, divinat; textus enim universè loquitur: *Ut ruralia opera exerceat.* Quid autem rogo magis interest, utrum quis proficiatur ruralia exercendi causa, vel negotii gerendi? Potest enim in utroque & modicum, & longum tempus intumi. Quare ea verba: *Ut ruralia opera exerceat,* exempli causâ posita existimo; & addita, ne quis existimaret, tantum ad parochiam domicilii pertinere eum, qui abiit recreationis gratiâ, quæ paucis diebus concludi & desinari solet, sed etiam si abeat, longiori tempore immoraturus, scilicet causâ exercendi opera ruralia, metendi, vindemianadi, ferendi, in quibus major anni pars consumitur. Hæc ille.

Et ibidem n. 3. sic ait: Parum intererit, an negotii causa vel pestis, vel mercis, vel studii, vel ruralis operis aut recreationis aliquid secodat, sed solum considerandum erit, an majori parte anni habitat in eo loco, in quem recedit, an minori. Hæc ille.

Prorsus id solum considerandum erit. Neque

Et arguit Sanchez in consequentia.

395. An indifferenter possit contrahere coram utroque Parocho.

Resp. Sanchez ad 2. probationem.

396. Improbatur à Pontio.

397.

R r r 2

*Defenditur  
ab Auctore.*

que id negat Sanchez: sed solum contendit, non solere homines ruri habitare per majorem anni partem causa recreationis, vel exercendi opera ruralia, quamvis aliquando, sed rarius id posset contingere; jura autem non attendunt ea, quae perraro eveniunt, sed quae frequenter & facile: l. 5. ff. de Legib. Nam ad ea potius debet aptari jus quae & frequenter & facile, quam quae perraro eveniunt. Jam autem frequenter & facile contingit, ut aliquis ratione mercis, vel studii, per majorem partem anni moretur alicubi extra proprium domicilium; secus causa recreationis, vel exercendi opera ruralia.

*Pontius existimat non valere hic arg. à funeralibus ad Matrim.*

Ceterum Pontius sup. n. 6. & 11. existimat, non valere argumenta, desumpta ex eo, quod ad alia, scilicet funeralia vel decimas, requiratur majoris temporis habitatio, utpote de quibus sint speciales constitutiones; secus de Sacramentorum administratione, votorum commutatione & similibus. Unde ad cap. *Is qui*, secundum ipsum responderi posset, id non esse extendendum ad Matrimonium; sed de solis funeralibus intelligendum, quae ipse putat deberi Parocho domicilii, & non habitationis, etiam per majorem partem anni, de qua controversia plura inferius, ubi de 3. sententia.

398.  
*Resp. ad 3.  
probationem  
sententiae ne-  
gantis.*

Nunc respondeamus ad 3. probationem primae sententiae, desumptam ex l. 1. ff. de His qui effuderint vel dejecerint. Dicunt inquit Sanchez supra) domicilium habentem, non sumi ibi strictè, sed ut distinguitur contra hospitem & peregrinantem. Jam autem qui habitat alicubi per majorem partem anni distinguitur contra hospitem & peregrinantem, & vocatur quasi domiciliarius, sive habens quasi domicilium in tali loco, & ideo acquirit parochiam ratione illius habitationis; secus hospes per minorem partem anni, aut peregrinus.

399.  
*Sufficere hic  
brevem habi-  
tationem  
docet Pontius,  
citans Em.  
sa.*

Quin immo sufficere brevem habitationem, in ordine ad contrahendum validè Matrimonium coram Parocho illius, quae est secunda sententia, supra relata, docet Pontius supra n. 4. citans pro ea Emanuel. Sa verb. *Parochus*, n. 7. (alias 2.) ubi haec habet: De parochia efficitur quis acquisitione domicilii: quantum ad Pœnitentiam autem & Eucharistiam, sufficit habitatio per sex menses, secundum quosdam; at melius alii, sufficere quantum ad Sacramenta, illic habitare, & non posse commode ad proprium ire. Ad Matrimonium verò sufficit vel modica habitatio. At quantum ad decimas, & utilia Sacerdoti requiritur animus habitandi ferè per annum.

Expendo autem (inquit Pontius) sic etiam haberi in Aphorismis, expurgatis per Magistrum Sacri Palatii: cumque ex eo libro expuncta fuerint per dictum Magistrum,

non tantum quae minus sanam doctrinam illi videbantur continere; sed etiam ea, quae contra praxim & stylium Curiae afferbantur, ut in multis locis passim videre licet: si Parochus brevis habitationis in Matrimonio non sufficeret, non est credibile relictum, vel praetermissum ab expurgatore, cum ex eo valor Matrimonii sepe sequitur pendere posset.

Nec verò id semel scriptum reliquit Emanuel. Sa, sed etiam iterum verb. *Matrimonium*, n. 2. ubi sic ait: Qui alicubi habitat non animo permanendi, quibusdam non videtur posse sub illo Parocho contrahere, mihi videtur Congreg. Concilii aliud habitare, scilicet sufficere illic habitare, cum contrahunt. De vagabundis autem aliter sentit. Hucusque Pontius.

Et n. 5. prolequitur hanc sententiam: Sed proferamus Card. Decretorum Illae extant apud Farinacium in notis ad sess. 24. Concilii Trident. c. 1. & 2. sic: *Proprius Parochus est, in cuius parochia contrahentes habitant tempore, quo Matrimonium contrahitur.* Et n. 4. *Quasi domicilium contrahitur inter duos alienigenas, & parvo tempore in aliquo loco habitant, qui non sint cogniti, & non sunt comprehensi nec vagabundos, proprius eorum Parochus esse intelligitur, in cuius parochia habitant, quo Matrimonium contrahunt.* Et eadem sententia cap. 7. num. 2. eadem Decretum habet. Haec ille.

Neque his contentus, subiungit: Deinde etiam nostra sententia probari potest, Primò: argumento Tho. Sanchez, quo etiam pugnaveris contra ipsum ex parte. Quia idem censetur esse Parochus ad conjugandos Matrimonio, atque ad Contholoscipiendas, juxta textum in cap. *Omnia* que, de Pœnit. & remiss. Sed proprius dos habetur ad Sacramentum Contholoscipiendum, in cuius Parochia quis habitat, etiam indicum tempus, ut probavi in tract. de Pœnitentia: ergo etiam ad Matrimonium in Basilis.

Sed contra hoc: Nos probavimus in l. 7. de Pœnit. eum non esse proprium Sacerdotem, sed tantum delegatum ex commessione Parochi domicilii. Et forte sic etiam posset dici, Parochum brevis habitationis non esse proprium Sacerdotem, tamen validè assistat Matrimonio; sed potius delegatum, habens licentiam tacitam alicuius Parochi domicilii.

Et verò, nec ipse Pontius existimat, hoc argumentum convincere; nam verbis praedictis legatis actutum subiungit: Nec verò haec ratio constans atque perpetua est: neque enim licet argumentum sumere ab uno Sacramento ad aliud; plura enim poterunt à jure esse

gi, ut quis in aliquo Sacramento cense-  
tur proprius Sacerdos, quam in alio.

Cujus signum est; quia non statim con-  
cessa facultate, ad percipienda Sacramenta  
de manu alicujus, sine licentia Parochi, in-  
telliguntur concessa omnia, nec enim com-  
prehenduntur Ordo & Confirmatio. Cum  
enim ea Sacramenta ad Episcopum perti-  
neant, alia semper intelliguntur concessa,  
salvo Pontificalium jure. Neque intelligen-  
tur concessa facultas ad Matrimonium; quia  
cum Sacramentum Matrimonii non mini-  
stretur à Parocho, sed à contrahentibus; &  
Parochus solum requiratur, ut approbatus  
testis, non valet argumentum ab uno ad  
aliud; non enim quemvis censetur Ecclesia  
eligere in testem.

405. Neque etiam valent argumenta, desump-  
ta ex eo, quod ad alia, scilicet funeralia, vel  
decimas, requiratur majoris temporis habi-  
tatio. Aliter enim judicandum est de pro-  
prio Parocho in ordine ad ea utilia Paro-  
chorum.

Atque hoc uno verbo corruunt argu-  
menta Sanchii pro sua sententia, quibus  
contendit, non quancumque, sed per ma-  
jorem anni partem habitationem requiri, ad  
contrahendum coram Parocho habitationis.  
Cessant etiam argumenta eorum, qui sen-  
tunt, domicilium Parochum requiri; illa enim  
vera sunt, in ordine ad utilitatem Parochi  
in funeralibus, & decimis.

Quare unicum tantum hujus nostræ sen-  
tentia fundamentum, ex eo petendum est;  
quod presentia proprii Parochi, solo jure  
novo Trident. introducta sit, & Congrega-  
tio Concilii, quæ præstet declarandis dubiis,  
quæ ex Concilio oriuntur, declaravit, satis  
esse Parochum etiam modicæ habitationis,  
sicut Eug. 4. declaravit pro Sacramentis  
Pœnitentiæ & Eucharistiæ. Usqueadhuc  
Basiliius.

406. Sed non est audiendus; quia absque solido  
fundamento ipse solus cum Eman. Sa. contra  
torrentem DD. & communem praxim  
Ecclesiæ, quæ requirit ad minus quasi do-  
micium id est, habitationem magnæ, seu  
majoris partis anni, ut videre poteris apud  
Sanchez sup. n. 12, ubi etiam hic Auctor  
cum Aliis quàm plurimis tam Jurisconsultis  
quàm Theologis, docet, sufficere quasi do-  
micium, & variè probat.

Primò: quia hoc domicilium sufficit, ut  
ejus Parochus sit proprius Sacerdos ad au-  
diendas Cõfessiones; ergo etiam ad assiste-  
ndum Matrimonio. Licet enim plura potue-  
rint (ut supra dicebat Pontius) à jure exigi,  
ut quis in aliquo Sacramento censeatur  
proprius Sacerdos, quam in alio; equidem  
ex nullo jure constat, plura requiri in Ma-  
trimonio, quam in Pœnitentia, aut è con-

tra in Pœnitentia, quam in Matrimonio.

Nec bene pugnaveris hoc argumento  
contra ipsum Sanchium, ut supra dicebat  
Pontius; quia nupsiam Eugenius 4. decla-  
ravit, Parochum modicæ habitationis esse  
proprium Sacerdotem ad Cõfessiones ex-  
cipiendas, juxta dict. cap. *Omnis utriusque*;  
sed ad summum declaravit, illum Parochum  
posse audire Cõfessiones, vel tanquam de-  
legatum Parochi domicilii, vel tanquam  
delegatum Episcopi aut summi Pontificis.  
Et si similis aliqua Declaratio, seu vive voci  
Oraculum Pontificis haberetur, circa præ-  
sens Sacramentum; dicerem consequenter,  
Parochum modicæ habitationis posse assi-  
stere Matrimonio, non tanquam proprius  
Sacerdos, sed ut habens licentiam à proprio  
Sacerdote.

Si dixeris, habentur Declarationes Card.  
406. Respondeo & quæro, an constet de eis au-  
thenticè post Urb. 8. Expectabo respon-  
sum. Deinde; prima Declaratio requirit  
simpliciter habitationem; jam autem nullus  
dicitur simpliciter habitare in aliquo loco,  
per quem solum transit; sed solummodo,  
in quo per magnam aut majorem partem  
anni commoratur. Ergo prior Declaratio  
potius militat contra sententiam Pontii,  
pro sententia Sanchii.

407. Secunda Declaratio commodè intelli-  
gi potest de habitatione à parvo tempore, cum  
animo tamen in loco isto commorandi per  
magnam aut majorem partem anni, & sic  
non repugnat sententiæ Sanchii. Patet; quia  
sicut domicilium acquiritur per habitatio-  
nem à parvo tempore, dummodo adfit ani-  
mus perpetuò commorandi in tali loco, &  
idè primo die talis habitationis, potest Pa-  
rochus tanquam proprius assistere Matri-  
monio; ita quoque acquiritur quasi domi-  
cilium primo die, quo quis incipit alicubi  
habitare cum animo permanendi majori an-  
ni parte; ac proinde Parochus illius loci, po-  
test assistere ejus Matrimonio, quàmvis à  
parvo tempore ibi habitaverit.

Atque ut Eug. 4. declarasset, Parochum  
407. brevis habitationis esse proprium Sacerdo-  
tem in ordine ad Cõfessionem; nam dicit,  
hujusmodi peregrinum incolatum adep-  
tum respectu illius Sacramenti; haud equi-  
dem bene retorquetur hoc argumentum  
Sanchii in ipsum Sanchium; quia loquitur  
Sanchez de eo, qui ex jure communi, & se-  
clusà speciali concessione Pontificis, est pro-  
prius Sacerdos, juxta dict. cap. *Omnis utrius-  
que*, & talis non est Parochus modicæ habi-  
tationis, in ordine ad Cõfessiones audien-  
das; ergo nec respectu Matrimonii.

Firmum ergo manet primum argumen-  
tum Sanchii, & malè retorquetur in ipsum.  
Eversumque est unicum fundamentum sen-  
tentia

R r r r 3 tentia

405.  
Resp. ad arg.  
Pontii ex  
ratione.

406.  
Resp. ad x.  
Decl. Card.

Ad secundam.

407.  
Perperam  
arg. Sanchii,  
in ipsum à  
Pontio retor-  
quetur.

sententiæ Pontii, nisi clariore adduxerit Declarationes Card. & magis authenticas, aut certe aliquam Declarationem seu vivæ vocis Oraculum Pontificis, quo declaret, peregrinos adeptos incolarum in ordine ad contrahendum Matrimonium.

Et sane major ratio fuit, id declarandi seu statuendi pro Sacramento Pœnitentiæ, quam Matrimonii; cum istud sit Sacramentum necessitatis, hoc autem minimè. Et Sacramentum Matrimonii fit utile Parocho, secus Sacramentum Pœnitentiæ: jam autem, secundum Pontium supra, aliter judicandum est de proprio Parocho in ordine ad utilia. Atque hæc de primo argumento Sanchii satis.

408. Probat secundò suam sententiam ex cap.

*In nostra, de Sepult. ibi: Soluta tantummodo quartâ Parochiali Ecclesiæ, de cujus Parochia mortuorum corpora assumuntur. Ubi sola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Et cap. fin. de Parochiis, ibi: Cùm ad inhabitandum in ea, se quàm plurimi contulissent. Ubi ii, qui ob bellum ad alienam Parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et cap. Quæsi sunt, 16. q. 1. ibi: Dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt. Ubi sola habitatio ponderatur. Hæc ille. Ut ostendat, sufficere solam habitationem, absque domicilio, seu animo perpetuò manendi, ad validè contrahendum Matrimonium coram Parocho habitationis, eò quòd sufficiat ad funeralia & decimas.*

409.  
Displicet  
Pontio.

Sed hæc doctrina displicet Pontio supra n. 12. ibi: Dico itaque primò, quòd attinet ad funeralia, si quis decessit non electo sepulchro, sepeliendum esse in Ecclesia Parochiali domicili, non habitationis, si commodè deportari possit. Similiter si decessit electo sepulchro, Canonica portio debetur Parochiis domicili, & non habitationis.

Hanc sententiam (inquit n. 13.) mihi videor ex jure colligere; quia in cap. 2. de Sepult. in 6. dicitur, Canoniam portionem deberi Ecclesiæ dumtaxat, in qua consuevit audire Divina, & Ecclesiastica Sacramenta percipere, quæ verba sunt periphrasis domicili, ut colligitur ex §. sequenti, ubi dicitur: si quis duo domicilia habuerit, pariter in utroque se collocans, & in tertio elegerit sepulturam, Ecclesiis domiciliorum dividendam esse Canoniam portionem, quasi pro eodem usurpet Pontifex, Ecclesiam domicili, & ubi consuevit audire Divina, & percipere Sacramenta. Idque infirmat etiam verbum illud, *Consuevit*, quod non de habitationis Parochia, sed de domicili verius & magis per se affirmatur, cum in alia ex accidenti audiat Divina, & percipiat Sacramenta. Hæc ille.

Et ad primum textum, allatum supra Sanchio, respondet n. 15. ex his verbis junctis præcedentibus, id non colligitur præse enim agit de Parochianis alienæ Ecclesiæ. Unde explicandum rehat, quod Parochia sit, & ego quidem dico, esse illam in qua domicilium constituitur; nam verba sunt periphrasis quædam domus, ut constat ex cap. *Certificari*, 9. & cap. *nostra*, 10. de Sepult.

Adde: illa verba esse in narratione facta in responso autem tantum dicit Pontio solvendum esse Ecclesiæ Parochiali, ubi examinandum ulterius, quæ sit Parochia, & cujus Ecclesiæ aliquis dicitur Parochianus.

Ad 2. textum dicit n. 16. ibi esse sententiam de his, qui recuperatâ Accensione, alii occupatis, ibi domicilium occupant, alio relicto, quod in hostium potestate erat. Itaque potius ibi censentur Parochiani nancisci, ratione domicili. Idem quod, quia existentibus aliarum urbium, postea ad eas non sunt reverti, cum in eis prædia haberent: non autem, cum in aliquo loco prædia habere, & domicilium.

Ad 3. textum respondet n. 17. esse personalem & expressam dispositionem jurisdictionem prædialibus debent, ubi prædia sunt personales verò ubi Sacramenta ministrantur, c. ult. de Sepult. in 6. & c. de Periculis. Quare ex ea dispositione colligitur contra nos. Hæc tenent Pontius.

Ego autem dico, quod si sit de territorialibus, à Sanchio allatis, qui tunc sic possent explicari, prout eos Pontius explicat, dicitur inquam, de Ecclesia diurnæ habitationis seu quasi domicili, per se affirmari potest verba cap. 2. de Sepulturis: *In quâ Ecclesia consuevit audire Divina, & Sacramenta percipere Sacramenta*; adeoque ei Canoniam portionem non minus, quam habuisset animum ibi perpetuò manere.

Et puto id clarè constare in Scholasticis, qui in Academia solum habent quæstionarium, & tamen si ibi aliquis eorum decesserit, non electâ sepulturâ, credo, quòd non sepeliretur in Ecclesia Parochiali domicili, etsi commodè deportari possit, sed in Ecclesia parochiali habitationis; nec daretur, ut puto, portio canonica Ecclesiæ domicili, sed habitationis.

Quid miramur? In ea namque temporis studii consueverat audire divina Officia, & percipere Ecclesiastica Sacramenta, etiam non haberet animum perpetuò in ea permanendi. Ergo in ea debet sepeliri, & ei debet decimas personales persolvere, juxta textum supra adductos. Ergo etiam ejus Parochus, tanquam proprius, potest assistere illius Matrimonio.

BIBLIOTHECA  
SACRAMENTORUM  
MATRIMONII

trimonio, quod solum ex illis textibus intendit Sanchez probare.

Præter quos, adducit adhuc unum pro tertia probatione, scilicet cap. Cum nullus, de Temp. Ordinari. in 6. ibi: Cum nullus Clericum Parochia aliene præter Superioris ipsius licentiam debeat ordinare: Superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus diœcesi est is, qui ad Ordines promoveri desiderat oriundus, seu in cujus diœcesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium in eadem. Ubi pondero ea verba: In hoc casu, quasi speciale sit, in Sacramento Ordinis exigi constitutionem domicilii, ut aliquis censetur proprius Episcopus: ergo ad recipienda cætera Sacramenta id non exigitur, sed satis erit temporalis habitatio. Hæc ille.

Respondet Pontius sup. Hic textus potius pro nobis est; nam Scholastici in Academia non dicuntur domicilium, sed habitationem habere.

Sed quomodo hic textus sit pro Pontio, non video; neque enim Sanchez, aut alius quispian docet, Scholasticos habere in Academia domicilium, sed quasi domicilium dumtaxat; & idem nequeunt ordinari ab Episcopo Academiæ, sine literis dimissorialibus; possunt autem ibidem suscipere cetera Sacramenta, quia jus nullibi ad illam susceptionem requirit domicilium. Ergo etiam Matrimonium contrahere coram Parocho habitationis; quia nullibi jus requirit domicilium ad istam assententiam, ut patet ex antè dictis, & latius videri potest apud Sanchez sup. n. 12.

Qui n. 13. amplectitur hanc sententiam, dicens: Sit Conclusio: quàmvis prior sententia (quæ requirit domicilium) sit probabilissima; at posterior (quæ dicit sufficere quasi domicilium, illudque ad minus necessarium esse) mihi arridet tanquam verior. Durum enim mihi videtur, ut Scholastici & alii, qui majori anni parte, imò & multis annis in aliqua diœcesi habitant, non possint ibi Matrimonio conjungi; sepeliri dum non eligunt sepulturam: & ut non debeant in ea Parochia, in qua decedunt canonicam portionem: & non possint ibi votorum, & aliorum casuum dispensationem obtinere: & ita credo ad omnia, dempto Ordinis Sacramento, effici aliquem Parochianum, & subditum alicujus diœcesis, quando majori parte anni ibi inhabitat. Hæc ille. Et nos cum illo.

Non requiritur autem, quòd majori anni parte ibi inhabitaverit; sed statim, ac cum animo inibi habitandi majori anni parte incipit habitare, efficitur Parochianus, & possunt omnia jam dicta erga illum exerceri. Eodem modo, quo suprà diximus sufficere

brevissimam habitationem, ad acquirendum verum domicilium, dummodo incepta fuerit cum animo, perpetuò inibi habitandi.

Si quis autem (inquit Sanchez sup. n. 14) habeat animum habitandi majori anni parte in oppido, cum jam respectu illius efficiatur Parochianus, licet eo tempore varias mutet Parochias; & ita in nulla habeat animum habitandi tempore requisito, recipere poterit Sacramenta omnia ab eo Parocho, cui actu tunc subditur; quia non habet alium in eo oppido. Hæc ille. Sed de hoc puncto Concluf. sequenti, ubi de vagis; quia reverà talis vagus est respectu istarum Parochiarum.

De cetero, quantum attinet ad sententiam Pontii, nobis ea minime placet, ut superius satis significavimus, & pro opposita testatur Menochius (ut ipse Pontius suprà n. 3. fatetur) Consilio 378. volum 4. extitisse quatuor decisiones Rotæ, quas ibidem adducit. Respondet quidem Pontius suprà n. 7. se his opponere Congregationis Declarationes, quæ majus pondus auctoritatis habent; sed illud pondus auctoritatis suprà evacuatum fuit; tum quia fortè non sunt authenticæ post Urb. 8. tum, quia commodè intelligi possunt de habitatione per majorem partem anni.

Nota etiam limitationem, quam adhibet Pontius suæ sententiæ, sup. n. 9. dicens: Tertio colligitur, non idem dicendum esse de concubina, quæ ex eodem oppido, non relicto suo domicilio, habitat vel majori parte anni cum concubino. Ea enim contrahere debet, si velit contrahere cum alio, non coram Parocho concubini, sed proprio. Nec enim ea Declaratio Card. est, nisi pro alienigenis, peregrinis, & aliò commorantibus, exceptis vagabundis.

At si à suo oppido, in quo concubina domicilium habet, retento eo domicilio, in aliud oppidum recedat, habitatura cum concubino, etiam minori parte anni, si velit contrahere cum alio, satis esse Parochum concubini in cujus domo habitat eo tempore.

Neque obstat, quòd concubina non sortiatur forum concubini, sed legitima uxor. Nam certè quoad Sacramenta Penitentia, Eucharistiæ, Baptismi & Extremæ Unctionis & Matrimonii, hoc jure utimur ex speciali Declaratione Eugenii 4. & Cardinalium. Hæc ille. Credat, qui volet.

Rogat aliquis: an qui habet duplicem habitationis Parochiam, seu duplex domicilium, quod tunc contingit, quando in utraque Parochia æqualiter se collocat, ut in hyeme in una, in æstate in altera, possit coram utroque Parocho indifferentè contrahere?

Respondeo affirmativè; quia utraque est æquè

Sanchez.

416. Contra sententiam Pontii extant 4. decisiones Rotæ apud Menochium.

417. Limitatio aliqua sententiæ Pontii.

418. An qui habet duplex domicilium possit coram utroque Parocho contrahere? Videtur quod sic.

Resp. Pontii.

414. Ratione.

Sanchez sententiam sententiam, quæ sufficere quasi domicilium.

415. Non requiritur autem, quòd majori anni parte ibi inhabitaverit; sed statim, ac cum animo inibi habitandi majori anni parte incipit habitare, efficitur Parochianus, & possunt omnia jam dicta erga illum exerceri. Eodem modo, quo suprà diximus sufficere



C. 2. de Sepult. in 6. *ab eo, qui duo habet domicilia, se collocans equaliter in utroque.*  
 Et l. *Adsumptio*, ff. de Municip. ibi: *Viris prudentibus placuit, duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxit, ut non ideo minus apud alteros se collocasse videatur.*

419. *Probatur à simili.*  
 Sicut ergo uter Parochus ex duobus istis locis, potest tanquam proprius audire ejus Confessiones, & alteri dare facultatem audiendi; sic etiam uter potest tanquam proprius Parochus ejus Matrimonio assistere, & alteri dare facultatem assistendi. Quippe non est major ratio de uno, quam de alio. Atque ita docet Sanchez sup. disp. 24. n. 2. & 4.

Notandum autem n. 3. quod dictum est de equali habitatione in utroque loco, non esse intelligendum mathematicè, sed morali modo, ut sit equalis omninò, aut ferè habitatio. Patet in exemplo sup. allato de hyeme & æstate; siquidem illa tempora non sunt mathematicè æqualia.

420. *Aliqui docent non posse utrumque indifferenter assistere.*  
 Interim sunt Aliqui apud Sanchez supra n. 3. qui afferunt, utrumque Parochum non posse indifferenter assistere; sed in hyeme v.g. Parochum Parochiæ hyemalis, ubi tunc habitat; in æstate autem è contrà Parochum Parochiæ æstivalis. Sed tu tene nostram sententiam, nisi aliquid aliud obstat; quia ille utroque tempore habet duplicem Parochiam, & per consequens duplicem proprium Parochum. Nisi ergo aliter expressè fuerit statutum, de quo infra suo loco tractabitur, non video, quare quilibet non possit indifferenter Sacramenta ministrare, & Matrimonio assistere.

421. *Prior sententia probatur ex c. 2. de Sepult. in 6.*  
 Nonne c. 2. de Sepult. in 6. dicitur, si decedens, in 3. loco sepulturam elegerit, canonicam portionem inter utramque Parochiam dividendam esse? Cùm (inquit Bonif. 8.) *ab eo, qui duo habet domicilia, se collocans equaliter in utroque, in loco tertio eligatur sepultura: domiciliorum Ecclesiæ habebunt inter se dividere canonicam portionem.* Ergo Sacramenta possunt indifferenter utroque tempore recipi ab ambobus Parochis; cùm æquè canonica portio, ac Sacramentorum receptio, sint jura parochialia; & per hoc, quòd sim in alio loco, Parochus hujus loci non desinat esse proprius.

Cap. 20 de Elect. *ibi: Qui successoribus suis, nullum potuit in hac parte præjudicium generare, pari post eum, im-*  
 Sicuti quando una Parochia habet duplicem Parochum, uterque proprius est; & ideo etiam altero invito, ab hoc possum Sacramenta suscipere; & hic, altero invito, potest assistere Matrimonio, & alteri dare facultatem assistendi; quia par in parem non habet potestatem, cap. *Innotuit*, de Elect. ibi: *Qui successoribus suis, nullum potuit in hac parte præjudicium generare, pari post eum, im-*

*mo eadem potestate functurus, cum non habet imperium par in parem.*

Si autem à me queratur; an quæ habitus dicta sunt de Parocho domicilii & quæ de domicilio, etiam vera censentur in Parocho originis, id est, loci illius, in quo quæque natus fuit, five de facto inibi habitaverit, ve non? Respondeo cum communi sententia DD. negativè.

Ratio est; quia illa dicitur propriè Parochia & diocesis alicujus, in qua habet domicilium habitacionis, & proinde nominè domicilii, in dubio non venit originis domicilium, sed habitacionis, ut docet Glossa *Statutum*, §. *Cum verò*, verb. *Unam dicimus* in fine, de Rescriptis in 6. ibi: *Natus est Compostellanus in decreta Nonnulli, & Guil. in Spec. de citatione §. 1. circa præmissa quòd Diocesanus alicujus, ubi aliud natus est, intelligi debet diocesanus domicilii, & disputavi & determinavi, & si fuerit Romana, ut audivi.*

Idque jure merito, quoniam in dubio non est recedendum à proprietate verborum, arg. l. 69. ff. de Legat. 3. *Non nisi in significatione verborum recedi oportet, quoniam manifestum est, aliud sensisse statum, aliud non est manifestum, Concilium Tridentinum, aliud sensisse per ly Parochum, quam Parochum domicilii seu habitacionis; ergo non est recedendum ab illa significatione.*

Unde neque quoad alia Sacramenta, v.g. Confessionis, Eucharistiæ, &c. Quia recepto, Parochus originis censetur esse proprius; neque quoad funera aut decessus, ut satis patet ex communi præxi Ecclesiæ.

Excipio Sacramentum Ordinis, propter particularem de eo constitutionem, cap. *Cum nullus*, de Temp. Ord. in 6. ubi dicitur ex verbis ejus, sup. allegatis, specialiter conceditur administratio hujus Sacramenti Episcopo originis; quod de aliis Sacramentis nullibi exprimitur, & ideo manifestè recedendum est. Nec asseri deberet de Sacramento Ordinis, si jus præfatum impugnavisset: *Superior intelligitur in hoc cap. proprius Episcopus, sive, Episcopus diocesis.* Quia autem jus canonicum voluit, licet Episcopum originis, id manifestè veniens applicuit. Idemque indubie fecisset Tridentum in casu proposito, si id voluisset.

Confirmantur hæc omnia exemplo v.g. Parocho destituti, in ordine ad Sacramenta suscipienda; & ideo fortiantur Parochum loci, ubi sunt, ut videbitur Conclusionem sequenti: quis tamen nesciat, eos habere Episcopum, & domicilium originis? Ergo ad ministerium Sacramentorum, & assistentiam Matrimonii, non curatur de domicilio originis, sed de sola domicilio habitacionis. Nec

424. Nec dictis obstat l. 1. ff. de Senatoribus: *Senatores, licet in urbe domicilium habere videantur: tamen & ibi, unde oriundi sunt, habere domicilium intelliguntur, quia dignitas domicilii adjectionem potius dedisse, quam permittasse videtur.*

Non obstat, inquam; quia intelligenda venit quoad honores, juxta Gloss. cap. fin. de Parochiis, verb. *Habitatores*, ibi: *Sed videtur contradicere quaedam lex ff. de Senatoribus: Senatores, ubi dicitur, quod licet Senatores domicilium habeant in urbe, retinent tamen jus in Provincia, unde sunt oriundi. Sed illud verum est quoad honores, non quoad onera, ff. ad Municip. Municeps, quæ est l. 23. & sic sonat: Municeps esse definit, Senatoriam adeptus dignitatem, quantum ad munera; quantum vero ad honorem retinere creditur originem.*

425. Rogas; quid sit munus? Respondeo: munus est administratio Reip. sine dignitate. Et est vel patrimoniale, si sumprum maximè requirit; vel personale, si non sumprum, sed corporis & animi laborem principaliter requirit. Igitur, *Munera*, in d. lege idem est, quod onera, ut expressè habetur ff. de Municipibus & honoribus, ubi sic lego in principio Gloss. *Dixit de municipibus, & eorum primariis: nunc de honoribus & oneribus eis imponendis.*

426. Quæris, quid sit honor? Respondeo; est administratio Reip. cum dignitate. Quamvis ergo adeptus Senatoriam dignitatem, retineat originem, quantum ad honorem; nullatenus inde sequitur, quod etiam retineat originem, quantum ad susceptionem Sacramentorum; & per consequens, quantum ad celebrationem Matrimonii, quæ, ut patet, non sunt honores, de quibus loquitur ista lex.

Nec dixeris; magis attendi debet causa naturalis, quam accidentalis, & naturalia prævalent; ergo cum sufficiat ad Matrimonium Parochus domicilii habitationis, à fortiori sufficiet Parochus domicilii originis.

Respondet quippe Sanchez supra disp. 23. n. 8. quando utraque verè est causa, & confert aliquid, prævalere naturalem: secus quando causa naturalis non est vera causa; & nihil confert, ut contingit hic: nam ad Parochiam acquirendam inspicitur habitatio, quæ deficiente, impertinens est origo: & domicilium originis dicitur potentius, quia amitti nequit, sicut mutatâ habitatione deperditur domicilium habitationis. Hæc ille.

427. Sed dicit aliquis: hoc est, quod quæritur; an causa naturalis hic nihil conferat, sicut aliquid confert ad acquirendos honores, ut patet ex d. leg. *Senatores*.

Respondet: planè id quæritur; sed qui asserit, aliquid prodesse, oportet ut assertum suum probet ex jure; sicuti probatur, prodesse Senatoribus, quantum ad honores; vel

certè ex consuetudine; jam autem potius oppositum hic probatur; tum ex jure, quod in ordine ad recipienda Sacramenta à proprio Sacerdote seu Parocho, semper confiderat habitationem, excepto Sacramento Ordinis, in quo, sicut ante ostensum fuit, etiam confiderat originem; tum maximè ex consuetudine, quæ est optima legum interpres, & semper adhibuit usque ad hæc tempora, Sacramentis ministrandis, & Matrimonio celebrando, Parochum habitationis; nunquam autem Parochum originis, præterquam Sacramento Ordinis; vel proferatur casus aliquis, in quo oppositum aliquis ausus fuerit attentare, & attentatum, ab Ecclesia fuerit approbatum.

Et verò putas, quòd in causis civilibus, & criminalibus, subjiciatur quis jurisdictioni iudicis loci illius, de quo oriundus est, solo eo titulo, si alibi habeat domicilium habitationis? Erras toto cælo. Cur ergo sit subjectus in causis Ecclesiasticis, qualis est assistentia Matrimonii, & administratio aliorum Sacramentorum? Nulla est ratio disparitatis, nisi ubi jus positivum contrarium statuit.

Atque hæc satis de præsentis controversia, putà de proprio Parocho eorum, qui alicubi habent certum domicilium. Sequitur investigandum, quis sit proprius Parochus vagorum, id est, eorum, qui nullibi certam ac constantem sedem, seu fixum domicilium habent. De his ergo instituitur

CONCLUSIO XII.

Proprius Parochus vagorum est Parochus loci, in quo pro tempore morantur.

Vagus hic appellatur, qui ut jamjam dixi, nullibi certam ac constantem sedem seu fixum domicilium habet, ut communiter colligunt DD. ex l. *Ejus qui*, ff. de Municip. §. 2. ibi: *Celsus lib. 1. Digestorum tractat: Si quis instructus sit duobus locis æqualiter; neque hic quam illic minus frequenter commoretur: ubi domicilium habeat, existimatione animi esse accipiendum. Ego dubito, si utrobique destinato sit animo, an possit quis duobus locis domicilium habere; & verum est habere, licet difficile est, quemadmodum difficile est sine domicilio esse quemquam. Puto autem & hoc procedere posse, si quis domicilio relicto naviget, vel iter faciat querens, quò se conferat, atque ubi constituat: nam hunc puto sine domicilio esse.*

429. Ubi Gloss. verb. *Domicilio*: *Dicunt quidam, quòd aliud est origo, & aliud est domicilium; cum primum ex necessitate, & deserti non potest, secundum ex voluntate constituitur & retinetur.*

428. In causis civilibus & criminalibus non subjicitur quis iudici originis.

429. Quis hic vocetur vagus. L. 27. ff. de Municip.

430. Varii modi quibus amittitur domicilium originis.